

Franco al Born: contextualitzem?

written by Guerau de la Pica | 27 d'octubre de 2016

Finalment, l'Ajuntament de Barcelona presidit per la Sra. Colau, ha acabat plantant davant del Born una escultura del general Franco que ha acabat per terra i en lloc de caure-li la cara de vergonya per una acció a mig camí entre la provocació i la ignomínia, diu que s'ha mal interpretat i que cal "contextualitzar" l'exposició. Molt bé, doncs. Contextualitzem. Però contextualitzem-ho tot: l'exposició i qui l'ha organitzada.

El primer de tot que s'ha de dir és que Franco no va ser en absolut un episodi accidental en la història d'Espanya. Franco és Espanya, pura i dura, orgullosa de ser com és: l'Espanya eterna, desfermada, que no té cap por ni cap vergonya de mostrar-se tal com és: "sin complejos" com diria l'il·lustre postfranquista Aznar.

Sovint s'ha comparat el règim de Franco amb els de Hitler o Mussolini, però és una comparació errònia. Aquests dos sí són accidents en la història d'Alemanya i d'Itàlia: ambdós foren dictadures basades en una ideologia forta, sense precedents històrics ni pràcticament cap seguiment posterior. Tot el contrari del que passa amb el règim franquista, començant per la llarga tradició absolutista espanyola i continuant pel precedent immediat de Primo de Rivera. La ideologia falangista, que va usar durant els primers anys, va ser abandonada sense problemes, segons les conveniències del moment, per passar a una dictadura militar clàssica amb el suport del nacional-catolicisme, més tard reconvertit en l'Opus. Mentrestant, l'oligarquia de sempre continuava lucrànt-se amb una corrupció endèmica, tot plegat en un context antidemocràtic i amb un anticatalanisme militant. Res de nou: res que no hagués succeït abans des de segles ni res

que, en el fons, no passi encara avui en dia.

Aquesta Espanya té els seus orígens en la noblesa castellana medieval, una casta guerrera i oligàrquica, que mira el mapa de la Península i hi veu un disseny diví, i obsedida amb aquesta missió, es creu amb dret a imposar-la arreu. És l'Espanya incapaç de pactar res, que crema les naus per evitar la temptació d'una retirada, del "vivan las cadenas", del "viva la muerte, muera la inteligencia" i del "que inventen ellos". És "Castilla miserable, / ayer dominadora, / envuelta en sus harapos / desprecia cuanto ignora" com cantà Machado. És l'Espanya negra de "la cruz y la espada", que porten al darrera la llengua que "siempre fué compañera del Imperio". Una casta paràsita, incapaç de crear riquesa, però que la malgasta constantment en aparentar, en festes político-religioses i en batalles (o AVEs) tan costoses com inútils. Per això, des de sempre, ha necessitat rapinyar aquesta riquesa d'on sigui: primer dels regnes moros de la Península, més tard dels jueus, després l'or d'Amèrica, i del treball dels Països Catalans els darrers tres segles. Així ha estat sempre i així continua essent encara avui, només amb una mà de pintura democràtica (una "manía extranjera") que s'escrostonia al primer copet que rep. Per això, avui, quaranta anys després de la mort del dictador, el seu successor nomenat a dit ha pogut nomenar sense problemes el seu fill com el seu propi successor, per això l'Estat encara no ha condemnat formalment el règim franquista ni ha obert cap procés seriós de reconciliació ni de memòria històrica (encara menys de desgreu) i el partit hereu del franquisme continua essent el més votat en unes eleccions impecablement democràtiques en la forma. Res que s'assembli, ni de lluny, amb el que ha passat a Alemanya o a Itàlia.

Al costat d'aquesta Espanya negra hi ha el "pueblo llano", un concepte impossible de traduir al català. La bona gent, ben representada per Sancho Panza i que Delibes retratà en Azarías i la seva família: una gent senzilla i humil, a qui la casta

explota i manté en la misèria i la ignorància. Així fou durant segles fins que, fa uns cent cinquanta anys, aquesta gent s'adonà de la seva situació i s'hi rebel·là. Naixia així l'altra Espanya, l'Espanya roja. Però els líders d'aquesta Espanya no són Sancho Panza: és "el lazarrillo de Tormes", que imita aquells mateixos contra els que es rebel·la perquè en el fons només vol substituir-los per actuar igual. Per això, aquesta Espanya és tan centralista, brutal, ignorant i matussera com l'Espanya negra, transforma la religió en saqueig d'esglésies i la seva idea de l'ordre és cremar-ho tot. És l'Espanya de Lerroux, de la CNT-FAI i de Paracuellos. Aquesta Espanya comparteix moltes coses amb l'Espanya negra, entre elles la incomprensió de la democràcia i l'odi als catalans. És, per posar un exemple entre mil, l'Espanya que crema i malmet Sixena i ni s'immuta quan l'altra Espanya reclama com a seu el que els catalans vam poder bonament salvar de la incúria d'uns i la destrucció dels altres. Un cop més, Machado ens ho retrata: "españolito que vienes al mundo, te guarde Dios: una de las dos Españas ha de helarte el corazón".

De vegades, com és el cas avui per necessitats internacionals ineludibles, una i altra Espanyes han de dissimular el seu malestar amb la democràcia, i per ajudar a mantenir quieta la plebs, l'Espanya negra permet que alguns polls ressuscitats nascuts en l'Espanya roja facin més o menys fortuna prop seu mentre els utilitza per als seus propòsits: Mendizábal al seu dia, Felipe González fa uns anys i Albert Rivera o Pablo Iglesias avui, en són casos paradigmàtics.

Entre nosaltres, l'Espanya negra ha tingut un predicament variable (recordem la llei de contractes de conreu, per exemple) però mai no ha estat, ni de lluny, majoritària. En canvi, l'Espanya roja sí que ha tingut, i té, un cert pes a Catalunya, per causes que no es aquí el moment d'analitzar. És una tradició que ve de lluny: té arrels en el conflicte de les selfactines, passa per la bomba del Liceu, la setmana tràgica

i els fets de maig. Hiperventilats ideològicament, enceten infinites lluites caïnites que es converteixen en unitat quan es tracta d'anar contra "la burgesia" que els paga el sou per no fer res en "hores sindicals" i a la qual sovint titllen de "catalanista" com una mena d'insult, alhora que afirmen que "el catalanisme és d'esquerreres". És l'Espanya que mitifica la "rosa de foc" i fa pujar als altars (laics, per descomptat) personatges com Andreu Nin o els maquis. Sempre amb la revolució per bandera, amaga com pot el llop violent i espanyol que porta dins, sota la pell d'un xai democràtic i lleument catalanista; es camufla d'eurocomunisme, s'infiltra en organitzacions cíviques –o no tant– de tota mena, es carrega la bona feina nacional feta per una part del PSUC durant el franquisme i, un cop ha entès que des del 1989 ja és evident que el vell discurs comunista és fora del temps, cerca diverses disfresses per sobreviure: ara es diu Iniciativa, adés és verd-roig-violeta, i avui es pot dir Podem, a estones En Comú i quan toca sí que es pot.

I en aquesta cerimònia de la confusió, atiada des de les bambolines per l'Espanya negra que, com sempre que es tracta d'anar contra Catalunya, l'utilitza com a eina de combat per als seus propòsits, de sobte s'ha trobat amb el premi més gran mai somiat: l'alcaldia de Barcelona.

I ara que, com era de preveure, el poble ha "descontextualitzat" l'estàtua ens volen fer creure que tot plegat era una *performance*. Au, va!